

Provincie Zuid Holland

**Beleidsnota
weerstandsvormogen
& risicobeheersing 2017**

1. Inleiding

Het weerstandsvermogen is er om de provincie te beschermen tegen de gevolgen van risico's. Dit vermogen wordt bepaald door de verhouding tussen weerstandscapaciteit en de som van het overzicht aan materiele risico's. De weerstandscapaciteit is hierbij de verzameling aan middelen om de gevolgen van risico's af te dekken. Risicobeheersing geeft inzicht en overzicht van de materiele risico's die de provincie loopt gedurende de uitvoering van haar taken.

De afgewogen wijze om de verhouding te bepalen tussen weerstandscapaciteit en materiële risico's, en daarmee het beslag op beschikbare middelen, vraagt om een helder afwegingskader ten aanzien van de risicobereidheid. Dit afwegingskader voor de risicobereidheid is er nog niet.

Doel technisch herziene nota weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het doel van GS met deze technisch herziene nota is te komen tot een meer onderbouwde en integrale wijze van risicobeheersing. Dit door integraal risicomangement op basis van een erkende systematiek door de gehele provinciale organisatie in te voeren en verder te ontwikkelen.

Door de inzet van het proces om tot ontwikkeling van een helder afwegingskader te komen, wordt de risicobereidheid bepaald en zodoende onnodige opeenstapeling van risicobuffers voorkomen.

Dit alles om het beslag op beschikbare middelen meer in balans te brengen en de transparantie, wendbaarheid en flexibiliteit te vergroten.

Transparantie, wendbaarheid en flexibiliteit

Risicobeheersing heeft zich door de toepassing van risicomangement de afgelopen periode in goede zin ontwikkeld. Daartegenover heeft het ontbreken van een helder afwegingskader voor risicobereidheid geleid tot een zeer voorzichtige risicobereidheid, dat zich laat vertalen in een opeenstapeling van risicobuffers binnen de begrotingsprogramma's.

Om de vergroting van transparantie, wendbaarheid en flexibiliteit te bereiken, wordt de ontwikkeling van risicobeheersing op basis van erkend systeem, door de gehele organisatie heen ingezet. Integraal overzicht en inzicht van de risico's en de middelen die aangehouden worden als risicobuffer, wordt hierdoor verder vergroot. Het integrale overzicht en inzicht geeft eveneens een scherper beeld van de soorten risico's, hun omvang en mogelijke effecten. Op basis van dit integrale overzicht wordt een afwegingskader ontwikkeld voor de risicobereidheid van de provincie.

Door het afwegingskader voor de risicobereidheid te bepalen kan de provincie een balans vinden tussen ongecontroleerde innovatie en excessieve voorzichtigheid. Het werkt als een richtlijn voor mensen om hun handelen in overeenstemming te brengen met de toegestane mate van risico en kan een consistente benadering van risico's in de gehele organisatie bevorderen. Het bepalen van een acceptabele mate van risico zorgt ervoor dat de allocatie van middelen wordt geoptimaliseerd: ze worden niet ingezet voor het verminderen van risico's die al op een acceptabel niveau zijn en juist wel voor het nemen van maatregelen tegen risico's die de tolerantiegrenzen overschrijden. Het creëert bovendien een lerende organisatie, omdat directie en management met elkaar een dialoog aangaan over wat wel en niet gewenst is.

Van voorwaarden naar technisch aangepast beleidskader

De drie voorwaarden, transparantie, wendbaarheid en flexibiliteit, laten zich binnen de context van dit beleid vertalen naar de technische aanpassingen van de volgende kaders;

- Het huidige beleidskader is operationeel en sterk uitvoeringsgericht. De technische aanpassing voor de invoering en uitvoering van risicobeheersing wordt op specifieke punten aangepast naar een strategisch en integraal kader.
- Het zal voor zich spreken dat een risicoprofiel van nu er over vier jaar heel anders uit kan zien. Het huidige beleidskader bevat echter vaste normen voor de omvang van bepaalde risicobuffers (zoals de algemene reserve). Door het invoeren van integrale risicobeheersing zal ook een organisatie brede risicoanalyse periodiek uitgevoerd worden. De uitkomsten van een dergelijke analyse vormen jaarlijks de basis om tot mogelijke aanpassing van normatieve kaders te komen. Tot het moment dat het afwegingskader voor de risicobereidheid nader uitgewerkt is en de integrale risicoanalyse uitgevoerd, blijft het huidige normatieve kader gehandhaafd.

- In het vorige beleidskader staat dat voor het opvangen van de financiële gevolgen van risico's, voordat er een beroep gedaan kan worden op de algemene middelen, eerst naar oplossing gezocht dient te worden binnen betreffend doel/programma. Dit blijft gehandhaafd.
- In het vorige beleid lag de nadruk op het inzichtelijk maken van de risicobuffers binnen programma middelen (v.b. algemene reserve, onbenutte belastingcapaciteit). In het technisch herziene kader zullen ook de diverse risico-, onvoorzien- en onzekerheidsbuffers binnen de begrotingsprogramma's inzichtelijk worden gemaakt.

Vaststelling en werking van de technische herziene nota

Risicobereidheid behoort tot het domein van PS. Met deze nota geeft PS de technisch herziene kaders aan voor dit beleidsonderwerp om tot een herzien afwegingskader voor risicobereidheid te komen. GS geeft binnen de beleidskaders uitvoering aan de beleidsnota. Aan de hand van een normatief kader vanuit een erkend systeem voor risicobeheersing zal door GS de opzet, implementatie, werking en resultaten van het te ontwikkelen systeem gemonitord worden.

In een separate uitvoeringsnota van GS zullen vorm en inhoud nader uitgewerkt worden ten aanzien de invoering van integrale risicobeheersing en het ontwikkelen van het afwegingskader voor risicobereidheid. PS wordt via de P&C-cyclus door GS meegenomen in dit gehele proces en op de hoogte gesteld van voortgang en resultaten.

De Financiële verordening van de provincie Zuid-Holland schrijft voor dat Provinciale Staten (PS) eenmaal in de vier jaar de financiële beleidskaders herzien en vaststellen. De herziening van de beleidsnota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2017 als beleidskader geeft hiermee invulling aan dit voorschrift. Met de vaststelling door PS treedt deze beleidsnota inwerking met ingang van het begrotingsjaar 2017 en vervalt tegelijkertijd de nota weerstandsvermogen en risicomangement 2012.

Leeswijzer

De beleidsnota gaat in op de aanvullende provinciale kaders voor het gebruik van weerstandsvermogen en risicobeheersing verwoord en toegelicht. In de bijlagen van de nota worden de algemene kenmerken van weerstandsvermogen en risicobeheersing nader toegelicht. Vervolgens zijn de voorschriften uit wet- en regelgeving opgenomen en toegelicht. Ten slotte zijn de oude en nieuwe/aangepaste beleidsregels in een overzicht weergegeven.

2. Provinciaal kader betreffende weerstandsvermogen en risicobeheersing

In dit hoofdstuk is de nadere uitwerking van het provinciale beleidskader weergegeven ten aanzien van het weerstandsvermogen en de risicobeheersing.

2.1 Technisch herziene beleidsregels

Om tot aanpassing van het afwegingskader van de risicobereidheid te komen is het noodzakelijk enkele technische aanpassingen door te voeren in het beleidskader.¹

De volgende technisch herziene beleidsregels zijn van toepassing voor het weerstandsvermogen en risicobeheersing:

1. Er wordt gewerkt met een organisatiebreed systeem van risicomanagement hetgeen een integrale inventarisatie en identificatie van risico's oplevert. Dit systeem is de basis voor het afwegingskader van de risicobereidheid van de provincie. GS sturen op een goede opzet en werking van het systeem.
2. Vooralsnog moeten risico's die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie, tijdig en volledig worden aangemeld voor de paragraaf weerstandsvermogen. Als een risico (dat tijdig en volledig was aangemeld voor de paragraaf weerstandsvermogen) zich voordoet dient in eerste instantie een oplossing te worden gevonden binnen het betreffende begrotingsdoel. Wanneer het integrale risicobeheersysteem naar behoren functioneert, is er continu inzicht in de risico's. GS zal dan een voorstel tot het schrappen van deze beleidsmaatregel doen.
3. De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit: 1) post onvoorzien; 2) begrotingsaldo; 3) onbenutte belastingcapaciteit in combinatie met bezuinigingen. Daaraan wordt toegevoegd 4) structurele risicoposten binnen begrotingsprogramma's. Wanneer het afwegingskader voor de risicobereidheid gereed is en de uitkomsten van de integrale risicoanalyse geven daar aanleiding toe, zal een herzieningsvoorstel gedaan worden voor de weerstandsnormering.
4. De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de 1) algemene reserve, 2) de programmareserves. Hier wordt aan toegevoegd 3) incidentele risicoposten binnen begrotingsprogramma's. Vooralsnog bedraagt de omvang van de algemene reserve (dat beschikbaar is als weerstandscapaciteit) minimaal 30% van de financiële omvang van alle in de paragraaf weerstandsvermogen opgenomen incidentele risico's met een minimum van €30 mln. Wanneer het afwegingskader voor de risicobereidheid gereed is en de uitkomsten van de integrale risicoanalyse geven daar aanleiding toe, zal een herzieningsvoorstel gedaan worden voor de weerstandsnormering.
5. Het weerstandsvermogen wordt berekend door de weerstandscapaciteit te delen door de financiële omvang van de in de paragraaf weerstandsvermogen opgenomen risico's. Totdat het afwegingskader voor de risicobereidheid ontwikkeld en gereed is, handhaaft de provincie het bestaande weerstandsvermogen van minimaal twee.
6. Als een risico zich daadwerkelijk voordoet geldt de onderstaande volgorde van benadering:
 - a. Eerst wordt gekeken naar de mogelijkheden om tot een niet-financiële oplossing te komen (zoals bijstellen scope/ ambitie/ tijdsplan) binnen het betreffend begrotingsdoel.
 - b. Dan wordt geput uit de posten voor (project)risico, onvoorzien en onzekerheidsreserves.
 - c. Wanneer die niet toereikend zijn, zal naar dat deel van de betreffende programmareserves worden gekeken dat beleidsmatig betrekking heeft op het betreffende doel en waar geen juridisch afdwingbare verplichtingen tegenover staan. Een voorstel met dekking uit de reserves wordt (conform de begrotingsregels) voorgelegd aan PS.
 - d. Als laatste kan een voorstel via PS gedaan worden op de algemene reserve ingeval van risico's met incidentele effecten. Voor risico's met structurele effecten wordt via PS een voorstel gedaan voor structurele ruimte in de meerjarenbegroting binnen het desbetreffende begrotingsprogramma.
7. Alle risico-, onvoorzien en onzekerheidsbuffers worden binnen de begrotingsprogramma's inzichtelijk gemaakt.

¹ In bijlage drie van deze nota is het overzicht van technische aanpassingen 2012 vs 2017 volledig weergegeven.

2.2 Toelichting per beleidsregel

Ad 1 Systeem voor risicobeheersing

Ten einde het gewenste niveau van risicobeheersing te behalen, wordt risicomangement integraal ingevoerd op basis van een erkend systeem.

De kern van risicobeheersing is te komen tot een integraal continu systeem waarmee voortdurende aandacht is voor potentiële risico's. Het systeem moet zorgdragen dat een risicoregister (overzicht van verzamelde risico's) ook voortdurend onderhouden wordt op de actualiteit en status. Daarmee reflecteren de uitkomsten van het systeem de legitimiteit en validiteit van het geheel. Door de integraliteit en voortdurende aandacht voor het systeem en het daarmee verkregen inzicht en overzicht, ontstaat de benodigde transparantie. Vanuit deze transparantie zal een helder afwegingskader ontwikkeld worden om de risicobereidheid te bepalen naar typen risico's. Dit kader schept daarmee de ruimte om tot flexibiliteit en wendbaarheid te komen ten aanzien van de inzet van middelen en het bepalen van de weerstandsnormering.

Voor het identificeren en beheersen van risico's wordt geen uniforme methodiek voorgeschreven. Praktijk leert dat, met name binnen het domein van infrastructurele investeringsprojecten, het gemeengoed is te werken met erkende standaard methodieken voor het identificeren en beheersen van risico's.

Ad 2 Inventarisatie en opname, en tijdigheid van aanmelding van risico's

Risico's met een gevolgschade groter dan € 0,1 mln worden opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen van de begroting / jaarrekening.

Soms is het mogelijk om een risico zonder financiële kwantificatie op te nemen in de paragraaf. Deze moeten wel potentieel van materiële betekenis zijn in relatie tot de financiële positie. Bij deze risico's dient wel te worden aangegeven op welke termijn ze alsnog te kwantificeren zijn.

Ook zijn er risico's waarvan aannemelijk kan worden gemaakt dat publicatie ten koste gaat van een financieel, provinciaal belang (bijvoorbeeld ingeval van onderhandelingen met derden). PS dienen dan wel vertrouwelijk te worden geïnformeerd over de kans van optreden/ financiële impact van deze risico's.

Alle risico's die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie dienen tijdig en volledig te worden aangemeld voor de paragraaf weerstandsvermogen. Dit is een voorwaarde om meerjarig zo betrouwbaar mogelijke uitspraken te kunnen doen over de financiële positie van Zuid-Holland.

Voor een risico dat ten onrechte niet (tijdig en volledig) is aangemeld voor de paragraaf weerstandsvermogen, dient per definitie dekking te worden gevonden binnen het betreffende programma. Wanneer het integrale risicobeheersysteem naar behoren functioneert, GS een voorstel tot het schrappen van deze beleidsmaatregel zal doen.

Ad 3 Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit: 1) post onvoorzien; 2) begrotingsruimte; 3) onbenutte belastingcapaciteit in combinatie met bezuinigingen. Daaraan wordt toegevoegd 4) structurele risicoposten binnen begrotingsprogramma's. Deze weerstandscapaciteit wordt ingezet voor het opvangen van risico's met structurele financiële consequenties. Dit volgt uit het BBV² dat voorschrijft dat structurele lasten dienen te worden gedekt door structurele baten (ter voorkoming van toekomstige 'gaten' in de begroting). Inzet van structurele weerstandscapaciteit is altijd tijdelijk. Zo spoedig mogelijk zal structureel ruimte gevonden moeten worden in de meerjarenbegroting.

Ad 4 Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserve en de programmareserves. Hier wordt aan toegevoegd 3) incidentele risicoposten binnen begrotingsprogramma's. De omvang van de algemene reserve (dat beschikbaar is als weerstandscapaciteit) bedraagt minimaal 30% van de financiële omvang van alle in de paragraaf weerstandsvermogen opgenomen incidentele risico's met een minimum van €30 mln.

² BBV: Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

Wanneer het afwegingskader voor de risicobereidheid gereed is en de uitkomsten van de integrale risicoanalyse geven daar aanleiding toe, zal door GS een herzieningsvoorstel aan PS gedaan worden voor de weerstandsnormering.

Ad 5 Weerstandsvermogen

Met behulp van deze ratio worden uitspraken gedaan over de mate waarin de provincie in staat is om de financiële gevolgen van risico's op te kunnen vangen.

De ratio wordt bepaald door de verhouding tussen risico's en weerstandscapaciteit; weerstandscapaciteit : risico's = weerstandsvermogen.

Met een weerstandsvermogen van twee wordt tot uitdrukking gebracht dat iedere euro die de provincie als risico loopt, wordt afgedekt door tenminste twee euro uit de weerstandscapaciteit.

Wanneer het integrale inzicht en overzicht is verkregen en het afwegingskader voor de risicobereidheid gereed is, zal periodiek op basis van monitoring van de uitkomsten van het integrale risicobeheersysteem, het normenkader voor het weerstandsvermogen aangepast worden naar de actuele situatie. Dit bevordert een betere balans van het beslag op beschikbare middelen en verhoogt de flexibiliteit ten aanzien van de inzet van middelen.

Totdat het afwegingskader gereed is, wordt de weerstandsfactor door PS bepaald aan de hand van een hulpmiddel³ dat inmiddels door verschillende decentrale overheden wordt toegepast.

Waarderingscijfer	Uitkomst ratio	Betekenis
A	>2	Uitstekend
B	>1,4 en <2,0	Ruim voldoende
C	>1,0 en <1,4	Voldoende
D	>0,8 en <1,0	Matig
E	>0,6 en <0,8	Onvoldoende
F	<0,6	Ruim Onvoldoende

Ad 6 Aanwending weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit incidentele dekkingsmiddelen en wordt ingezet voor het opvangen van risico's met incidentele financiële consequenties.

De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit structurele dekkingsmiddelen en wordt ingezet voor het opvangen van risico's met structurele financiële consequenties. Dit volgt uit het begrotingsbeleid van de provincie dat voorschrijft dat structurele lasten dienen te worden gedekt door structurele baten (ter voorkoming van toekomstige 'gaten' in de begroting).⁴ Inzet van structurele weerstandscapaciteit is altijd tijdelijk. Zo spoedig mogelijk zal structureel ruimte dienen te worden gevonden in de meerjarenbegroting. Als een beroep wordt gedaan op programmamiddelen om de financiële gevolgen van een risico op te vangen, moet goed worden onderbouwd wat gedaan is om de effecten van het risico (preventief en vanuit het perspectief van risicobereidheid) zoveel mogelijk te beperken en wat gedaan is het risico binnen het eigen doel op te lossen.

Ad 7 Inzichtelijk maken van posten t.b.v. risico's, onvoorzien en onzekerheid.

Binnen alle begrotingsprogramma's worden diverse posten gehanteerd ten aanzien van risico's, onvoorzien en onzekerheid. Door deze posten transparant te gaan verwerken in de begrotingsprogramma's en de invoering van integraal risicomanagement, ontstaat integraal inzicht en overzicht ten aanzien van de risico's en de risicobuffers. De ontwikkeling van het afwegingskader voor risicobereidheid zal bijdragen aan een betere balans ten aanzien van risicoafweging en meer flexibiliteit generen voor de inzet van middelen.

³ Beoordelingsmodel ontwikkeld door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) en de Universiteit van Twente

⁴ Zie programma vijf (middelen), taak 5.1.1 (behoedzaam ramen en adequaat uitvoeren financieel-strategisch beleid) in de begroting.

Bijlage 1: Kenmerken van weerstandsvermogen en risicobeheersing

Begripsbepaling weerstandsvermogen

Omschrijving weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is een ratio die de robuustheid aangeeft van de (meerjarige) begroting en is van belang wanneer zich onverhoopt een financiële tegenvaller manifesteert. De ratio wordt bepaald door de verhouding tussen risico's en weerstandscapaciteit; weerstandscapaciteit : risico's = weerstandsvermogen.

Kenmerken van weerstandsvermogen

Omdat niet alle provincies dezelfde risico's lopen, is het niet mogelijk een algemene norm te stellen voor een goede relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's. Het is in deze aan elke provincie zelf om een beleidslijn te formuleren over de in de organisatie noodzakelijk geachte weerstandscapaciteit in relatie tot de risico's.

Begripsbepaling weerstandscapaciteit

Omschrijving van weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit het samenstel aan middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt om niet begrote kosten die onverwachts en substantieel te dekken. Onderscheid wordt gemaakt in incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Het eerste aspect betreft het vermogen om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van taken. Met de structurele weerstandscapaciteit worden de middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de bestaande taken.

Kenmerken van weerstandscapaciteit

Het samenstel aan middelen van de weerstandscapaciteit is als volgt opgebouwd:

Structurele weerstandscapaciteit	Incidentele weerstandscapaciteit
Posten onvoorzien ⁵	Algemene reserve
Begrotingsaldo ⁶	Programma reserves
Onbenutte belastingcapaciteit	Incidentele risicobuffers binnen begrotingsprogramma's
Structurele risicobuffers binnen begrotingsprogramma's	

Begripsbepaling risicobeheersing

Omschrijving

Het systeem van risicobeheersing moet transparant en doelgericht zijn en moet kunnen steunen op een efficiënt en effectief proces van inventarisatie en identificatie van risico's. In het algemeen wordt bij risico's alleen gedacht aan negatieve effecten, maar een risico kan ook een positief effect hebben. Ook dit type risico's behoren opgenomen te worden in het geheel van risicobeheersing. Reguliere risico's – risico's die zich regelmatig voordoen en die veelal vrij goed meetbaar zijn – maken geen deel uit van de risico's in de paragraaf weerstandsvermogen. Hiervoor kunnen immers verzekeringen worden afgesloten of voorzieningen worden gevormd.

Kenmerken van risicobeheersing

Het doel van risicobeheersing t.b.v. het weerstandsvermogen is gericht op het periodiek en onderscheidenlijk inzichtelijk maken van risico's die de voortzetting van taken kan beïnvloeden. Het onderscheid betreft de risico's die respectievelijk behoren tot de categorieën incidenteel en structureel. Het inzicht wordt gepresenteerd in de geëigende P&C-producten t.b.v. PS. Op basis van deze inzichtelijkheid wordt de benodigde weerstandsratio bepaald.

⁵ Posten onvoorzien: structurele post in programma Middelen om onvoorziene ontwikkelingen op te kunnen vangen.

⁶ Begrotingsaldo: Dit saldo wordt bepaald door het gemiddelde meerjarige begrotingsaldo. De meetperiode wordt bij begroting aangegeven.

Bijlage 2: Wettelijk kader betreffende weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het wettelijk kader inzake het weerstandsvermogen ligt besloten in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten en moet een goed beeld geven van de robuustheid van de (meerjarige) begroting. Hierbij is het geheel gericht op het voorkomen van het niet nakomen van taken door de negatieve effecten van risico's. Het betreft hier dus risico's die beperkt of niet beïnvloedbaar zijn door de provincie, en waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen.

Het weerstandsvermogen is geen eigenstandige entiteit op balansniveau, maar een ratio (verhouding) tussen weerstandscapaciteit en risico's. Omdat om allerlei redenen geen eenduidig risicoprofiel bestaat voor provincies, is er voor het bepalen van de ratio geen generieke norm van toepassing. Het is aan PS om dit zelf te bepalen.

Bevoegdheid tot het instellen, wijzigen en opheffen van reserves en voorzieningen

Duidelijk is dat het weerstandsvermogen opgebouwd is uit twee componenten; weerstandscapaciteit en risicobeheersing. De weerstandscapaciteit is opgebouwd uit verschillende onderdelen; verschillende reserves, begrotingsaldo, onvoorzien en onbenutte belastingcapaciteit. Ten aanzien van reserves en voorzieningen is flankerend beleid ontwikkeld in de beleidsnota reserves en voorzieningen zoals vastgesteld door PS. Hierin is o.a. vastgelegd dat Provinciale Staten bevoegd zijn tot het instellen van (bestemmings)reserves. In voorkomende gevallen wordt dan volledigheidshalve naar de beleidsnota reserves en voorzieningen verwezen.

Informatie over weerstandsvermogen en risicobeheersing in begroting en jaarstukken

Het BBV bevat voorschriften voor het opnemen van informatie in de begroting over weerstandsvermogen en risicobeheersing. In de begroting en jaarverslag is dit aspect als een aparte paragraaf opgenomen en bevat ten minste:

- Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- Een inventarisatie van de risico's;
- Het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;

Inventarisatie weerstandscapaciteit

Dit deel van paragraaf is opgesplitst naar de incidentele en structurele weerstandscapaciteit en geeft de stand van de respectievelijk financiële omvang verdeeld over de diverse onderliggende componenten.

Inventarisatie risico's

De inventarisatie van risico's bestaat uit twee delen. Het eerste deel omvat een verzameloverzicht van de kwantificatie van de risico's, onderscheidenlijk naar incidentele of structurele aard.

Het tweede deel bestaat uit het beschrijvende (kwalitatief) aspect van de verschillende risico's. Daar worden risico's omschreven, de impact bij manifestatie aangegeven, eventuele beheersmaatregelen genoemd en de meest actuele status van ontwikkeling.

Beleid weerstandscapaciteit en risico's

In het samenvattend beeld van de paragraaf wordt een strekking gegeven van de werking van het vigerende beleidskader aangaande weerstandscapaciteit en risicobeheersing. Indien voorkomend kan dit ook het vertrekpunt zijn om tot een beleidsaanpassing te komen.

Bijlage 3: Overzicht technische verschillen beleidsregels 2012 vs 2017

<p>Herziene beleidsnota weerstandsvermogen en risicomanagement 2012</p>	<p>Herziene beleidsnota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2017</p>
<p>Beleidsregel 1: Voor het identificeren en beheersen van risico's maakt Zuid-Holland gebruik van een standaard methodiek.</p>	<p>Beleidsregel 1: Er wordt gewerkt met een organisatiebreed systeem van risicomanagement hetgeen een integrale inventarisatie en identificatie van risico's oplevert. Dit systeem is de basis voor het afwegingskader van de risicobereidheid van de provincie. GS sturen op een goede opzet en werking van het systeem.</p>
<p>Beleidsregel 2: Tweemaal per jaar inventariseert Zuid-Holland de risico's die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.</p>	<p><i>Toelichting: Deze beleidsmaatregel komt te vervallen omdat door invoering van integrale risicobeheersing er een continu systeem ontstaat van informatievoorziening.</i></p>
<p>Beleidsregel 3:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Risico's die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie dienen tijdig en volledig te worden aangemeld voor de paragraaf weerstandsvermogen; - Als een risico (dat tijdig en volledig was aangemeld voor de paragraaf weerstandsvermogen) zich voordoet dient in eerste instantie een oplossing te worden gevonden binnen het betreffende begrotings-doel. 	<p>Beleidsregel 2:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vooralsnog moeten risico's die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie, tijdig en volledig worden aangemeld voor de paragraaf weerstandsvermogen. 2. Als een risico (dat tijdig en volledig was aangemeld voor de paragraaf weerstandsvermogen) zich voordoet dient in eerste instantie een oplossing te worden gevonden binnen het betreffende begrotingsdoel. 3. Wanneer het integrale risicobeheersysteem naar behoren functioneert, is er continu inzicht in de risico's. GS zal dan een voorstel tot het schrappen van deze beleidsmaatregel doen.
<p>Beleidsregel 4: De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit: 1) post onvoorzien; 2) begrotingsruimte; 3) onbenutte belastingcapaciteit in combinatie met bezuinigingen.</p>	<p>Beleidsregel 3:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit: 1) post onvoorzien; 2) begrotingssaldo; 3) onbenutte belastingcapaciteit in combinatie met bezuinigingen. Daaraan wordt toegevoegd 4) structurele risicoposten binnen begrotingsprogramma's. 2. Wanneer het afwegingskader voor de risicobereidheid gereed is en de uitkomsten van de integrale risicoanalyse geven daar aanleiding toe, zal een herzieningsvoorstel gedaan worden door GS aan PS voor de weerstandsnormering.
<p>Beleidsregel 5:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit: 1) algemene reserve; 2) programmareserves. 2. De omvang van de algemene reserve (dat beschikbaar is als weerstandscapaciteit) bedraagt minimaal 30% van de financiële omvang van alle in de paragraaf weerstandsvermogen opgenomen risico's met een minimum van €30 mln. 	<p>Beleidsregel 4:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de 1) algemene reserve, 2) de programmareserves. Hier wordt aan toegevoegd 3) incidentele risicoposten binnen begrotingsprogramma's. 2) Vooralsnog bedraagt de omvang van de algemene reserve (dat beschikbaar is als weerstandscapaciteit) minimaal 30% van de financiële omvang van alle in de paragraaf weerstandsvermogen opgenomen incidentele risico's met een minimum van €30 mln. 3) Wanneer het afwegingskader voor de risicobereidheid gereed is en de uitkomsten van de integrale risicoanalyse geven daar aanleiding toe, zal een herzieningsvoorstel

Herziene beleidsnota weerstandsvermogen en risicomangement 2012	Herziene beleidsnota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2017
<p>Beleidsregel 6:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het weerstandsvermogen wordt berekend door de weerstandscapaciteit te delen door de financiële omvang van de in de paragraaf weerstandsvermogen opgenomen risico's; 2. Zuid-Holland streeft naar een weerstandsvermogen van minimaal twee. 	<p>gedaan worden voor de weerstandsnormering.</p> <p>Beleidsregel 5:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het weerstandsvermogen wordt berekend door de weerstandscapaciteit te delen door de financiële omvang van de in de paragraaf weerstandsvermogen opgenomen risico's. 2. Totdat het afwegingskader voor de risicobereidheid ontwikkeld en gereed is, handhaaft de provincie het bestaande weerstandsvermogen van minimaal twee.
<p><i>Toelichting: De tekst uit beleidsregel 6 in de technisch herziene nota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2017, stond al aangegeven in de voorgaande herziene nota weerstandsvermogen en risicomangement 2012 onder de toelichting van beleidsregel 3.</i></p>	<p>Beleidsregel 6:</p> <p>Als een risico zich daadwerkelijk voordoet geldt de onderstaande volgorde van benadering:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. Eerst wordt gekeken naar de mogelijkheden om tot een niet-financiële oplossing te komen (zoals bijstellen scope/ ambitie/ tijdspad) binnen het betreffend begrotingsdoel. b. Dan wordt geput uit de posten voor (project)risico, onvoorzien en onzekerheidsreserves. c. Wanneer die niet toereikend zijn, zal naar dat deel van de betreffende programmareserves worden gekeken dat beleidsmatig betrekking heeft op het betreffende doel en waar geen juridisch afdwingbare verplichtingen tegenover staan. Een voorstel met dekking uit de reserves wordt (conform de begrotingsregels) voorgelegd aan PS. d. Als laatste kan een voorstel via PS gedaan worden op de algemene reserve ingeval van risico's met incidentele effecten. Voor risico's met structurele effecten wordt via PS een voorstel gedaan voor structurele ruimte in de meerjarenbegroting binnen het desbetreffende begrotingsprogramma.
<p><i>Toelichting: Deze beleidsregel is nieuw in de technisch herziene nota 2017 en is gericht op het vergroten van het integrale inzicht en overzicht van risico's en onzekerheden, ten einde tot een herzien afwegingskader voor risicobereidheid te komen.</i></p>	<p>Beleidsregel 7:</p> <p>Alle risico-, onvoorzien en onzekerheidsbuffers worden binnen de begrotingsprogramma's inzichtelijk gemaakt.</p>